

Starejši preslabo poznajo vse možnosti

Danes je v Sloveniji 17,5 odstotka prebivalcev starejših od 65 let, leta 2020 pa naj bi bilo takih že 20,4 odstotka, a starejši in njihovi svojci so premalo obveščeni o možnostih oskrbe in pomoči

SPELA SADAR

Evropska populacija se postopoma stara, saj se zaradi visokega življenjskega standarda pričakovana življenjska doba podaljšuje. Medtem pa delavci v socialnovarstvenih zavodih opazajo, da starejši in njihovi svojci niso obveščeni o vseh možnostih pomoči, do katerih so upravičeni. Pojavljajo se tudi nezanimljive razlike v cenah in časovni dostopnosti pomoči na domu med posameznimi občinami, nekatere zakonsko predpisane pomoči sploh ne zagotavljajo. V domovih je vedno več ljudi, ki se ne morejo gibati, ki samostojno ne morejo funkcionirati, poleg nizkih pokojnin pa sta jih po žepu udarila še najvišja priznana vrednost za terapijske skupine zdravil in nižanje cen zdravstvene nege v domovih.

Brez sodelovanja služb ne gre

Starejša upokojenka, gospa Marija iz Podutika, sicer sladkorna bolnica, živi s hčerko in z zetom. Zadnjih sedem let preživlja čas, ko so svojci v službi, v dnevnem varstvu v Ljubljani. Je ena prvih obiskovalk dnevnega varstva v ljubljanski Šiški in že sedem let stalna gostja. "Boljše je tu kot pa doma. Kuhati ne morem, tukaj imam hrano in varstvo pa ročne spretnosti, včasih tudi kaj zapojemo," je povedala.

Ponudnikov dnevnega varstva starejših je po Sloveniji kar nekaj. Ti zagotavljajo enako oskrbo kot v domovih upokojencev, s to razliko, da je ta omejena na največ deset ur dnevno. To pomeni, da so starostniki v dnevnem varstvu deležni treh obrokov, vedno so prisotni strokovni delavci, poleg vsega zagotavljajo tudi zdravstveno in socialno oskrbo. **Primož Krivec**, vodja dnevnega varstva, ki deluje v sklopu Doma starejših občanov Ljubljana Šiška, nam je naštel prednosti takšnih programov: "Svojci so razbremenjeni, saj vedo, da je tukaj poskrbljeno za starejše. Ne skrbi jih, kaj se dogaja doma, ali je njihova mama pozabila prižgan plin in pustila odprta vrata." Pozitivne plati vidi še v "preprečevanju socialne izolacije, zagotavljanju vseh oblik pomoči, redni prehrani in pripravi na sprejem v dom". Zadnje je po njegovem sploh pomembno, ker imajo ljudje do domov še vedno predsodke in se za

odhod vanje odločajo, ko res ne gre več drugače.

Krivec opaza tudi, da ljudje o vseh možnostih, ki so jim na voljo, niti niso obveščeni. Zato tesno sodelujejo z drugimi zavodi in poskušajo najti čim boljše rešitve za starejše. Tako je kar veliko starostnikov, ki kombinirajo storitve različnih zavodov; "v domu imajo naročeno kosilo, ob istem času pa je pri njih tudi kdo z Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana, ki jim pomaga pri jedi ter jih potem še umije in preobleče", še razloži Krivec.

Cene pomoči na domu odvisne od občin

Še ena oblika, ki naj bi poskrbela za kvalitetnejše življenje starejših, je pomoč na domu. Ta zajema pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih, gospodinjstvo pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, starostniki pa jo lahko izkoristijo do 20 ur tedensko. "Včasih potožijo, da je 20 ur na teden premalo. Minimalna odstopanja pa so lahko le po oceni in v dogovoru med strokovnim delavcem in uporabnikom, te ure se potem tudi dodatno plačajo," je razložila Liljana Batič, direktorica Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana. V večini večjih občin je pomoč na domu zagotovljena sedem dni na teden, tudi med prazniki, v nekaterih je dosegljiva samo med tednom, neke pa je sploh ni. Zakon o socialnem varstvu v 43. členu določa, da mora vsaka občina zagotavljati mrežo javne službe pomoči na domu, isti zakon jo obvezuje tudi k najmanj 50-odstotnemu sofinanciranju te storitve. Na žalost pa vse občine te obveze ne izpolnjujejo. Občina Horjul denimo svojim starejšim prebivalcem možnosti pomoči na domu ne zagotavlja. So pa tudi občine, ki storitev v celoti subvencionirajo, kar pomeni, da je ta za uporabnika zastonj. Take so občine Brezovica, Grosuplje, Ig in Odranci. V Bovcu, kjer je storitev najcenejša, uporabnik plača za uro pomoči 2,83 evra, v Mengšu, kjer je najdražja, pa kar 8,63 evra.

"Strategije gredo v tej smeri, da starostniki ostanejo doma, da se zato domače okolje naredi primerno za

življenje," je kot enega izmed ciljev pomoči na domu navedla Batičeva. Podobnega mnenja je tudi **Miha Jarc**, direktor podjetja Mijaks, ki je v Sloveniji začelo gradnjo oskrbovanih stanovanj. Ta so arhitekturno prilagojena starejši populaciji, poleg tega imajo preko klicnega centra možnost povezave do zavoda, ki je odgovoren za oskrbo in pomoč na domu.

Domovi za upokojence postali negovalne bolnišnice

Melita Zorec, direktorica Doma starejših občanov Vič - Rudnik, pa pri svojem delu opaza spremenjeno vlogo domov za starejše: "Danes domovi niso, kar so bili včasih. Bolj ali manj se namreč spreminjamo v negovalne bolnišnice. Sprejemamo več nepremičnih stanovalcev, takih z resnimi zdravstvenimi težavami, ki so zelo zahtevni za obravnavo. Vse to ob zmanjšanem kadru in manjših finančnih sredstvih, ki nam jih dodeljuje bodisi zavarovalnica bodisi kdo drug." Čeprav v spremenjeni vlogi, so domovi v dovolj velikem obsegu razvejeni po Sloveniji, da lahko opravljajo svojo funkcijo. Večji problem je kriza in z njo povezano varčevanje, saj so se znižali cenzusi, starostniki, ki prebivajo po domovih, pa niso več upravičeni do varstvenih dodatkov. "Cena zdravstvene nege v domovih se kar naprej niža, tako da moramo nekako razpolagati s tem, kar imamo," je priznala Zorčeva. Poleg tega je starostnike po žepu udaril še ukrep, sprejet konec leta 2013, ko so bile v Sloveniji uvedene terapijske skupine zdravil z najvišjo priznano vrednostjo. V praksi to pomeni, da mora večina stanovalcev doma doplačevati za zdravila redne terapije ali pa jih zamenjati z zdravili primerljive učinkovitosti in varnosti, ki pa so cenejša. "Vzhičena nad stanjem pri nas nisem, če pa primerjam s kakšnimi državami, kjer tega sistema nimajo tako urejenega, bi rekla, da je za starejše pri nas dobro poskrbljeno," je zaključila Zorčeva.

V večini večjih občin je pomoč na domu zagotovljena vse dni v tednu

Cene pomoči na domu se med občinami precej razlikujejo

Občina	Cena ure pomoči na domu
Ig, Brezovica, Grosuplje, Odranci	0 €
Bovec	2,83 €
Ljubljana	3,43 €
Laško	3,60 €
Ljutomer, Celje	4,10 €
Maribor	4,53 €
Slovenj Gradec	4,80 €
Dravograd, Hrastnik	5,22 €
Ptuj	5,29 €
Murska Sobota	5,75 €
Cankova, Tišina, Moravske Toplice	7,18 €
Mengeš	8,63 €

VEČER

Vir: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo (stanje na dan 31. 12. 2013)

Za starejše v domovih upokoencev organizirajo tudi številne delavnice ročnih spretnosti. (Andrej Petelinšek)